

.. role:: math(raw) :format: html latex ..

Bir insanın organlarına yaptığı kötülük, kötülük sayılabilir mi? Kangren olmuş kolunu kesen, ona kötülük mü yapıyordur? Kangren olmayan kolunu kesen?

/Organların değeri işlevlerinden/ diyebiliriz. Bu sebeple faydası olmayan organı çıkarmak, ameliyat etmek, ampute etmek kötülük sayılmaz. Mamafih bu organların ayrı ayrı *kimlikleri* olduğunu varsayarsak, aslında o kadar da kolay karar verilecek bir mesele değildir.

Her bütünün parçalardan oluştuğunu kabul edelim. Bütün $A = \{a_0, \dots, a_n\}$ unsurlarından oluşsun. (A bir bedense, a_i onun organları, A bir ağaçsa, a_i yaprak ve dalları, A bir arabaysa, a_i onun parçaları, A bir toplumsa, a_i onun mensupları olsun.)

Yeryüzündeki kötülükten bahsederken, hemen her zaman a_i 'nin insan (veya canlı) olduğunu düşünüyoruz. Yani bizi ilgilendiren *kötülük*, kendi seviyemizdeki kötülük. Eğer *bütün* (A) insan ise, a_i 'lerin ayrı ayrı saygıyı hakeden unsurlar olduğunu, *organ hakları beyannemesi* gibi bir beyanname üretmeyi düşünmüyoruz.

A insan toplumlarından daha büyükse, diyelim A bir yıldız sistemi ve a_i ondaki gezegenler ise, bu gezegenlerin birbirleriyle çarpışması, birbirini yutması, yıkması da bizi ilgilendirmiyor. Bunlarda bir kötülük görmüyoruz.

Kötülük problemi dedikleri şey, sadece ve sadece insanların birbirine kötülüğünü konu edinebilir. Diğerleri *doğaldır* çünkü, aslanın ceylanı yemesi veya tavuğun karınca yutması *kötülük* sayılmaz. İnsan (varoluğu kabul edilen) iradesi sebebiyle kötülük ithamına maruzdur.

Bir de *Tanrı* tabii. Onun, aynen insanlarınki gibi bir iradeye ve insanları daima memnun etmek gibi bir vazifeye sahip olduğuna inandığımız için olacak, neden hem muktedir, hem haberli olduğu halde, bu kadar kötülüğe izin verebildiğini soruyoruz. Belki cevabı kısaca, bizim, iradeli olduğumuzu kabul ederken o kadar da doğru bir cevap veremediğimiz ve asıl değerimizin bir ekosistemin, toplumun organları cinsinden olduğu şeklindedir. Nasıl ki insan, hastalık üreten organını çıkarıp atıyorsa, belki bilmediğimiz bir beden organları olan bizler de, o bedenin bilmediğimiz maksatlarına uymadığımız için ölüyoruzdur.

Ahlak ve iyilik/kötülük meselesi, sadece insanlar için, insanların eliyle varolan bir kavram. Bunu alıp, başka varlıklara uygulamaya çalışmak hayli absürd bir iş. Bu absürlüğü, karadeliğin yıldızı yutmasında görebilen insanın, o karadeliği de insan gibi halk ettiğine iman ettiğimiz Allah'a uygulamaya çalışması daha da absürd.